

บทที่ 2

แนวคิดพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท

เมื่อกล่าวถึงเรื่องความคุ้มครองบุคคลพิเศษ อาจทำให้เข้าใจไปถึงเรื่องของความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ (immunity from jurisdiction of states) ทั้งนี้เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า ความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐหมายถึง การที่บุคคลบางประเภทหรือทรัพย์สินบางจำพวกไม่ตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตอำนาจในส่วนของการใช้บังคับกฎหมายทางด้านตุลาการและบริหาร เช่น ตัวแทนทางทูต (diplomatic agents) ย่อมมีความคุ้มกันจากเขตอำนาจของศาลของรัฐผู้รับในส่วนของการกระทำความผิดอาญาที่ตัวแทนทางทูตได้กระทำขึ้นในรัฐผู้รับ ความคุ้มกันเช่นนั้นจะมีอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่เจ้าหน้าที่ทางทูตนั้นยังคงปฏิบัติหน้าที่ในรัฐผู้รับในฐานะที่เป็นผู้แทนของรัฐผู้ส่งหรือจนกว่าจะมีการสละความคุ้มกันโดยรัฐผู้ส่ง นอกจากนี้ สถานทูตยังเป็นสถานที่ที่จะละเมิดมิได้ (inviolable) เป็นต้น¹

นอกจากความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐ ที่ได้มีการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท หรือทรัพย์สินบางจำพวกจากเขตอำนาจของรัฐแล้วนั้น ยังมีอนุสัญญาบางตัวที่ให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภทจากการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญาอีกด้วย คือ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต ค.ศ. 1973² กล่าวคือ อนุสัญญานี้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต จากอาชญากรรมที่อนุสัญญากำหนดไว้ว่าเป็นความผิด โดยที่ความคุ้มครองตามอนุสัญญานั้นเป็นความคุ้มครองที่ให้กับบุคคลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่ามีความคุ้มกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของลักษณะของการให้ความคุ้มครอง คือ อนุสัญญานี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภทเหล่านั้นจากเขตอำนาจของรัฐแต่เป็นการให้ความคุ้มครองจากประกอบอาชญากรรมบางอย่างที่อนุสัญญากำหนดไว้ว่าเป็นความผิด

¹ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา จำกัด, 2548) , น. 25

² ซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกโดยย่อว่า “อนุสัญญาฯ”

1. ความหมายและประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับความคุ้มครอง

โดยทั่วไปแล้วบุคคลธรรมดาย่อมมีสิทธิ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศอยู่แล้วทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายภายในของประเทศนั้นกำหนดเรื่องสิทธิ หน้าที่ และให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้ถือสัญชาติของรัฐนั้นไว้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้ความคุ้มครองโดยทั่วไปดังกล่าวแล้วยังมีอนุสัญญาบางอย่าง กฎหมายบางอย่างที่มีการกำหนดถึงสิทธิ และการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลบางประเภทมากเป็นพิเศษด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลพิเศษนั้นมีความสำคัญต่อประเทศ หรือต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก

1.1 ความหมายของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะขออธิบายถึงความหมายของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศก่อน แล้วจึงอธิบายถึงความหมายของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต ค.ศ. 1973 (อนุสัญญาฯ) ในลำดับถัดไป

1.1.1 ความหมายของความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้น “ความคุ้มครอง” เป็นเรื่องของความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐ (immunity from jurisdiction of states) โดยความคุ้มกันจากเขตอำนาจรัฐนี้หมายถึง การที่บุคคลบางประเภทหรือทรัพย์สินบางจำพวกไม่ตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตอำนาจในส่วนของการใช้บังคับกฎหมายทางด้านตุลาการและด้านบริหาร

กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับให้บุคคลบางประเภทสามารถอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐได้ โดยบุคคลแต่ละประเภทเช่นว่านั้นอาจมีความคุ้มกันไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางกฎหมายและหน้าที่การงานของบุคคลเหล่านั้นเป็นหลัก บุคคลต่อไปนี้สามารถมีความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐได้ คือ

1. รัฐ (states)
2. ผู้แทนของรัฐ (representatives of state) ซึ่งได้แก่ตัวแทนทางการทูต เจ้าหน้าที่กงสุล คณะผู้แทนพิเศษ (special missions) และผู้แทนของรัฐประจำองค์การระหว่างประเทศ
3. องค์การระหว่างประเทศ (international organizations) รวมทั้งตัวแทนขององค์การระหว่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศและผู้ที่ได้รับเชิญจากองค์การระหว่างประเทศ

อนึ่ง ความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐของบุคคลเหล่านี้รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวด้วยเว้นแต่จะมีกฎหมายยกเว้นไว้เป็นประการอื่น³

1.1.2 ความหมายของความคุ้มครองตามอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาฯ ได้มีการกำหนดให้บุคคลบางประเภทรวมถึงทรัพย์สินบางจำพวกได้รับความคุ้มครองจากการกระทำความผิดบางอย่างที่อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ กำหนดไว้ว่าเป็นความผิดจากรัฐภาคี ความคุ้มครองตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ก็คือการที่บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนั้น จะได้รับการป้องกันทั้งปวงจากการก่ออาชญากรรม โดยอาชญากรรมดังกล่าวจะต้องเป็นอาชญากรรมที่อนุสัญญาฯ ฉบับนี้กำหนดไว้ว่าเป็นความผิด เมื่อขณะที่บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนั้นอาศัยอยู่ในรัฐภาคี ตัวอย่างของอาชญากรรมดังกล่าวเช่น การฆ่า การลักพาตัว การทำร้ายร่างกาย การข่มขู่ ฯลฯ รวมไปถึงว่าหากมีการประกอบอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้วโดยบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนั้นเป็นผู้เสียหาย จะต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างร้ายแรงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้ก่อขึ้นไม่ว่าจะจากการลงโทษของรัฐภาคีเองหรือถ้าหากรัฐภาคีไม่ประสงค์จะลงโทษผู้กระทำความผิดก็ให้รัฐภาคีนั้นส่งตัวผู้กระทำความผิดเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งนี้จะขอฟุดถึงประเภทของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง และการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญาฯ ในบทต่อไป

1.2 ประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับการคุ้มครอง

อย่างที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นว่านอกจากความคุ้มครองบุคคลโดยทั่วไปตามกฎหมายของรัฐที่บุคคลนั้นๆ มีสัญชาติอยู่แล้ว ยังมีการให้ความคุ้มครองที่มากเป็นพิเศษแก่บุคคลบางประเภทอีก โดยผู้เขียนจะขออธิบายออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศหัวข้อหนึ่ง และประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับการคุ้มครองตามอนุสัญญาฯ อีกหัวข้อหนึ่ง

³ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา จำกัด, 2548) , น. 25-26

1.2.1 ประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับให้บุคคลบางประเภทสามารถอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐได้ โดยบุคคลแต่ละประเภทเช่นว่านั้นอาจมีความคุ้มกันไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางกฎหมายและหน้าที่การงานของบุคคลเหล่านั้นเป็นหลัก บุคคลต่อไปนี้สามารถมีความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐได้ คือ

(1) รัฐ (states)

จากหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า รัฐมีอำนาจอธิปไตย (sovereignty) มีเอกราช (independence) และมีความเสมอภาคกัน (equality) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่ารัฐนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใดก็ตาม สิ่งที่แสดงออกถึงอำนาจอธิปไตย ความเป็นเอกราช และความเสมอภาคเท่าเทียมกันของรัฐก็คือ การที่รัฐหนึ่งไม่อาจถูกบังคับให้ต้องยอมรับเขตอำนาจของรัฐอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตอำนาจทางตุลาการ (judicial jurisdiction) และเขตอำนาจทางบริหาร (executive jurisdiction) เว้นแต่รัฐนั้นจะให้ความยินยอม ดังนั้น ตามกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ผลของการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยก็คือ การที่รัฐนั้นมีความคุ้มกัน (immunity) ควบคู่กันไปกับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ความคุ้มกันเช่นว่านี้ก็คือ ความคุ้มกันของรัฐจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐอื่นนั่นเอง⁴

(2) ผู้แทนของรัฐ (state representatives)

นอกจากรัฐซึ่งเป็นบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศจะสามารถอ้างคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐอื่นสำหรับการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐโดยแท้ (*jure imperii*) แล้ว บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ที่รัฐหนึ่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐนั้นในอีกรัฐหนึ่งหรือประจำ ณ องค์การระหว่างประเทศ ก็จะได้รับ ความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐอื่นเช่นกัน หากแต่ขอบเขตของการได้รับความคุ้มกันเช่นว่านี้ย่อมแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของผู้แทนและหน้าที่การงาน (function) ของผู้แทนเช่นว่านั้น ซึ่งได้แก่ตัวแทนทูต เจ้าพนักงานกงสุล คณะผู้แทนพิเศษและตัวแทนของรัฐประจำองค์การระหว่างประเทศ⁵

(2.1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงระหว่างประเทศ (Ministers of Foreign Affairs)

ตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัฐเป็นผู้แทนของรัฐที่มีความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางอาญา ทางแพ่งและทางปกครองของรัฐ

⁴ เฟิงอ้าง, น.26

⁵ เฟิงอ้าง, น.38-39

ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ ดังที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ยืนยันไว้ในคดี Arrest Warrant of 11 April 2000 ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโกกับเบลเยียม⁶ โดยศาลได้กล่าวว่า “ตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศความคุ้มกันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมิได้ให้ไว้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว แต่เพื่อให้แน่ใจถึงการปฏิบัติหน้าที่การงาน (functions) อย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลดังกล่าวแทนรัฐของตน”⁷

(2.2) ตัวแทนทางทูตและสมาชิกในคณะผู้แทนทางทูต (Diplomatic Agents and Members of the Diplomatic Mission)

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัฐนั้นมาขึ้นเป็นเวลานานจนกลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และได้มีการประมวลหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. 1961 (Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961)⁸ ซึ่งมีรัฐต่างๆ เป็นภาคี และประเทศไทยเองก็เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวและได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ. 2527⁹ เพื่อนำมาใช้ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวแล้ว

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูตแล้ว การที่รัฐสองรัฐหรือกว่านั้นแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางทูตไปประจำอีกรัฐหนึ่งนั้นเป็นเรื่องที่รัฐทั้งสองหรือรัฐเหล่านั้นตกลงยินยอมกัน โดยรัฐผู้ส่ง (sending state) จะแต่งตั้งตัวแทนทางทูตไปประจำยังรัฐผู้รับ (receiving state) โดยรัฐผู้รับต้องให้ความเห็นชอบ (agreement) ต่อบุคคลที่รัฐผู้ส่งแต่งตั้งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทน (head of the mission) ทั้งนี้หากรัฐผู้รับไม่เห็นชอบต่อการแต่งตั้งบุคคลผู้เป็นหัวหน้าคณะดังกล่าว รัฐผู้รับก็ไม่มีผูกพันที่จะต้องให้เหตุผลแก่รัฐผู้ส่งในการปฏิเสธให้ความเห็นดังกล่าว¹⁰

⁶ <http://www.icj.org/icjwww/ipressom/ipress/2002/ipresscom2002-2004>

⁷ “.....in customary international law, the immunities accorded to Ministers of Foreign Affairs are not granted for their personal benefit, but to ensure the effective performance of their functions on behalf of their respective States.”

⁸ 500 U.N.T.S. 95, done at Vienna on 18 April 1961 and entered into force on 24 April 1964

⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 131 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 26 กันยายน 2527

¹⁰ Article 4 of the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961

นอกจากนี้ รัฐผู้รับอาจบอกกล่าวแก่รัฐผู้ส่งในเวลาใดๆ ก็ได้และโดยมีต้องชี้แจงถึงการวินิจฉัยของรัฐผู้รับว่า หัวหน้าคณะผู้แทนหรือสมาชิกใดในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตของคณะผู้แทนเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนา (*persona non grata*) หรือว่า สมาชิกอื่นใดในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนเป็นบุคคลที่ไม่พึงยอมรับได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐผู้ส่งอาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นกลับหรือยกเลิกการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นกับคณะผู้แทนเสียก็ได้ตามที่รัฐผู้ส่งเห็นสมควร

นอกจากนี้ รัฐผู้รับอาจประกาศว่าบุคคลที่รัฐผู้ส่งแต่งตั้งมานั้นเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาหรือเป็นบุคคลที่ไม่พึงยอมรับได้ก่อนที่บุคคลนั้นจะเดินทางมาถึงดินแดนของรัฐผู้รับก็ได้และถ้าหากรัฐผู้ส่งไม่เรียกบุคคลที่รัฐผู้รับประกาศว่าเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาหรือไม่พึงยอมรับได้กลับหรือยกเลิกเพิกถอนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเช่นว่านั้นกับคณะผู้แทนเสียภายในเวลาอันสมควร รัฐผู้รับก็ชอบที่จะปฏิเสธที่จะยอมรับบุคคลเช่นว่านั้นว่าเป็นสมาชิกในคณะผู้แทนได้¹¹ ซึ่งจะทำให้บุคคลเช่นว่านั้นไม่อาจได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันใดๆ จากรัฐผู้รับได้¹²

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. 1961 ข้อ 31 บัญญัติว่าตัวแทนทางทูตจะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางอาญาของรัฐผู้รับและตัวแทนทางทูตจะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางแพ่งและทางปกครองของรัฐผู้รับด้วย เว้นแต่ในกรณีของ

1. The sending State must make certain that the agreement of the receiving State has been given for the person it proposes to accredit as head of the mission to that State.

2. The receiving State is not obliged to give reasons to the sending State for a refusal of agreement.

¹¹ Article 9, *id.*

1. The receiving State may at any time and without having to explain its decision, notify the sending State that the head of the mission or any other member of the staff of the mission is not acceptable. In any such case, the sending State shall, as appropriate, either recall the person concerned or terminate his functions with the mission. A person may be declared non grata or not acceptable before arriving in the territory of the receiving State.

¹² จุมพต สายสุนทร, อ้างแล้ว, *เชิงอรรถที่ 3*, หน้า 39 - 40

(ก) การดำเนินคดีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง (real action) เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ส่วนตัวของตัวแทนทางทูตซึ่งตั้งอยู่ในอาณาเขตของรัฐผู้รับ เว้นแต่ตัวแทนทางทูตจะยึดถือ ครอบครองทรัพย์สินนั้นในนามของรัฐผู้ส่งเพื่อความมุ่งประสงค์ของคณะผู้แทน

(ข) การดำเนินคดีเกี่ยวกับการสืบทอด (succession) ซึ่งเกี่ยวพันถึงตัวแทนทางทูตในฐานะผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม (executor) หรือผู้จัดการมรดกโดยศาลตั้ง (administrator) ทายาท (heir) หรือผู้รับมรดก (legatee) ในฐานะเอกชนและมีใช้ในนามของรัฐผู้ส่ง

(ค) การดำเนินคดีเกี่ยวกับกิจกรรมในทางวิชาชีพหรือทางพาณิชย์ซึ่งตัวแทนทางทูตได้ กระทำในรัฐผู้รับนอกเหนือจากหน้าที่ทางการของตน¹³ และโดยปกติแล้วตัวแทนทางทูตจะต้อง ไม่ปฏิบัติกิจกรรมใดทางวิชาชีพหรือพาณิชย์เพื่อประโยชน์ส่วนตัวในรัฐผู้รับ¹⁴

นอกจากความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐผู้รับดังกล่าวข้างต้นแล้ว ตัวแทนทางทูตยัง ได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางบริหารของรัฐผู้รับเกี่ยวกับการบังคับคดี (execution) อีกด้วย ทั้งนี้ยกเว้นกรณีตาม (ก) (ข) และ (ค) ข้างต้น อย่างไรก็ตาม หากจะต้องมีการใช้มาตรการเช่นนั้น แก่ตัวแทนทางทูต การใช้มาตรการเช่นนั้นโดยรัฐผู้รับจะต้องไม่ขัดกับหลักความละเมิดมิได้

¹³ Article 31, of the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961

1. A diplomatic agent shall enjoy immunity from the criminal jurisdiction of the receiving State. He shall also enjoy immunity from its civil and administrative jurisdiction, except in the case of :

(a) a real action relating to private immovable property situated in the territory of the receiving State, unless he holds it on behalf of the sending State for the purposes of the mission ;

(b) an action relating to succession in which the diplomatic agent is involved as executor, administrator, heir or legatee as a private person and not on behalf of the sending State ;

(c) an action relating to any professional or commercial activity exercised by the diplomatic agent in the receiving State outside his official functions.

¹⁴ Article 42, *id.*

A diplomatic agent shall not in a receiving State practice for personal profit any professional or commercial activity.

(inviolability) ในตัวบุคคลของตัวแทนทางทูตหรือที่อยู่อาศัยของตัวแทนทางทูต¹⁵ กล่าวคือ ตัวบุคคลของตัวแทนทางทูตจะถูกรับกุม (arrest) หรือกักขัง (detention) ในรูปแบบใดๆ ก็ได้ ทั้งนี้รัฐผู้รับจะต้องปฏิบัติต่อตัวแทนทางทูตด้วยความเคารพตามสมควรและจะต้องดำเนินการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อที่จะป้องกันการประทุษร้ายใดๆ ต่อตัวบุคคล เสรีภาพ หรือเกียรติของตัวแทนทางทูต¹⁶

นอกจากนี้ ที่อยู่ส่วนตัวของตัวแทนทางทูตจะถูกละเมิดมิได้เช่นเดียวกันและจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะเดียวกันกับสถานที่ของคณะผู้แทนทางทูต ยกเว้นทรัพย์สินที่ตกอยู่ภายใต้ภายใต้มาตรการบังคับคดีในกรณีของข้อยกเว้นของการอ้างความคุ้มกันของตัวแทนทางทูตตามข้อ (ก) (ข) และ (ค) ข้างต้น¹⁷

นอกจากตัวแทนทางทูต (diplomatic agents) ซึ่งได้แก่หัวหน้าคณะผู้แทนทางทูต และบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตของคณะผู้แทนดังกล่าวจะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐผู้รับแล้ว บุคคลต่อไปนี้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในคณะผู้แทนทางทูตก็จะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐผู้รับเช่นกันแต่ภายในของเขต

¹⁵ Article 31, *id.*

3. No measures of execution may be taken in respect of a diplomatic agent except in the cases coming under sub-paragraphs (a), (b) and (c) of paragraph 1 of this Article, and provided that the measures concerned can be taken without infringing the inviolability of his person or of his residence.

¹⁶ Article 29, *id.*

The person of a diplomatic agent shall be inviolable. He shall not be liable to any form of arrest or detention. The receiving State shall treat him with due respect and shall take all appropriate steps to prevent any attack on his person, freedom or dignity.

¹⁷ Article 30, *id.*

1. The private residence of a diplomatic agent shall enjoy the same inviolability and protection as the premises of the mission.

2. His papers, correspondence and, except as provided in paragraph 3 of article 31, his property, shall likewise enjoy inviolability.

ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคลนั้นๆ และขอบเขตของหน้าที่การงาน (functions) ของบุคคลนั้นๆ ตลอดจนขอบเขตของการให้ความคุ้มกันแก่บุคคลดังกล่าวโดยรัฐผู้รับ

(ก) คนในครอบครัวของตัวแทนทางทูตซึ่งประกอบเป็นส่วนหนึ่งของครัวเรือนของตัวแทนทางทูต ถ้ามิใช่คนชาติของรัฐผู้รับ จะได้รับเอกสิทธิ์ (privileges) และความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐผู้รับในทำนองเดียวกันกับที่ตัวแทนทางทูตได้รับ

(ข) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการของคณะผู้แทนทางทูตรวมทั้งคนในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวซึ่งประกอบเป็นส่วนหนึ่งของครัวเรือนของตน ถ้ามิใช่คนชาติของรัฐผู้รับ หรือมิได้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐผู้รับ จะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทำนองเดียวกันกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของตัวแทนทางทูต เว้นแต่ความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางแพ่งและทางปกครองของรัฐผู้รับในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำที่ได้กระทำไปนอกวิธิต่างแห่งหน้าที่ของตน

(ค) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการของคณะผู้แทนทางทูตซึ่งมิใช่คนชาติของรัฐผู้รับ หรือมิได้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐผู้รับ จะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐผู้รับในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำที่ได้กระทำไปในวิธิต่างแห่งหน้าที่ของตนและจะได้รับยกเว้นค่าติดพัน (dues) และภาษีสำหรับค่าบำเหน็จ (emoluments) ที่ตนได้รับเพราะเหตุแห่งการจ้างงานของตน

(ง) คนรับใช้ส่วนตัวของบุคคลในคณะผู้แทน ถ้ามิใช่คนชาติของรัฐผู้รับหรือมิได้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐผู้รับ จะได้รับยกเว้นค่าติดพัน (dues) และภาษี (taxes) สำหรับค่าบำเหน็จ (emoluments) ที่ตนได้รับเพราะเหตุแห่งการจ้างงานของตน ในส่วนเรื่องอื่น ๆ นั้น คนรับใช้ส่วนตัว เช่นว่านี้จะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเฉพาะเท่าที่รัฐผู้รับยอมให้เท่านั้น ทั้งนี้ รัฐผู้รับต้องใช้เขตอำนาจของตนเหนือบุคคลเช่นว่านี้ในทำนองเช่นที่จะไม่แทรกแซงโดยไม่สมควรในการปฏิบัติหน้าที่การงานของคณะผู้แทนทางทูต¹⁸

¹⁸ Article 37, *id.*

1. The members of the family of a diplomatic agent forming part of his household shall, if they are not nationals of the receiving State, enjoy the privileges and immunities specified in Articles 29 to 36.

2. Members of the administrative and technical staff of the mission, together with members of their families forming part of their respective households, shall, if they are not nationals of or permanently resident in the receiving State, enjoy the privileges

ในกรณีที่ตัวแทนทางทูต (diplomatic agent) ของรัฐผู้ส่งเป็นคนชาติซึ่งรัฐผู้รับหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐผู้รับ บุคคลดังกล่าวจะได้รับความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐผู้รับตลอดทั้งความละเมิดมิได้ (inviolability) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำในทางการที่ได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่การงานนั้น¹⁹

บุคคลอื่นในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนทางทูตและคนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเป็นคนชาติของรัฐผู้รับหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐผู้รับจะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐผู้รับเฉพาะเท่าที่รัฐผู้รับยอมอนุญาตให้เท่านั้น ทั้งนี้การใช้เขตอำนาจของรัฐผู้รับเหนือบุคคลเช่นว่านี้ต้องไม่ใช่ทำนองเช่นที่จะเป็นการแทรกแซงโดยไม่สมควรในการปฏิบัติหน้าที่การงานของคณะผู้แทนทางทูต²⁰

and immunities specified in Articles 29 to 35, except that the immunity from civil and administrative jurisdiction of the receiving State specified in paragraph 1 of Article 31 shall not extend to acts performed outside the course of their duties. They shall also enjoy the privileges specified in Article 36, paragraph 1, in respect of articles imported at the time of first installation.

3. Members of the service staff of the mission who are not nationals of or permanently resident in the receiving State shall enjoy immunity in respect of acts performed in the course of their duties, exemption from dues and taxes on the emoluments they receive by reason of their employment and the exemption contained in Article 33.

4. Private servants of members of the mission shall, if they are not nationals of or permanently resident in the receiving State, be exempt from dues and taxes on the emoluments they receive by reason of their employment. In other respects, they may enjoy privileges and immunities only to the extent admitted by the receiving State. However, the receiving State must exercise its jurisdiction over those persons in such a manner as not to interfere unduly with the performance of the functions of the mission.

¹⁹ จุมพต สายสุนทร, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 3 , หน้า 42-44 , 51-53

²⁰ Article 38 of the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961

1. Except insofar as additional privileges and immunities may be granted by

(2.3) เจ้าพนักงานกงสุลและสมาชิกในสถานทำการทางกงสุล (Consular Officers and Members of the Consular Post)

เช่นเดียวกันกับความสัมพันธ์ทางการทูต ความสัมพันธ์ทางกงสุลมีมาเป็นเวลาช้านานจนกลายเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับกันโดยนานาประเทศและนำมาประมวลไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. 1963 (Vienna convention on Consular Relations, 1963)²¹

การสถาปนาความสัมพันธ์ทางกงสุลระหว่างรัฐ อาศัยหลักการเดียวกันกับการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับความตกลงยินยอมระหว่างรัฐผู้ส่ง (sending state) และรัฐผู้รับ (receiving state) ทั้งนี้ โดยรัฐผู้ส่งจะออกเอกสารเรียกว่า “สัญญาบัตรตราตั้ง” (commission) หรือตราสารอื่นในทำนองเดียวกันเพื่อรับรองการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกงสุลโดยระบุชื่อของบุคคลผู้ที่รัฐผู้ส่งจะแต่งตั้งให้ไปประจำสถานทำการทางกงสุล (Consular post) ในรัฐผู้รับ ลำดับขั้นของบุคคลดังกล่าวและสถานที่อันเป็นที่ตั้งของสถานทำการทางกงสุลและรัฐผู้ส่งจะส่งสัญญาบัตรตราตั้งหรือตราสารทำนองเดียวกันนั้นไปยังรัฐซึ่งบุคคลผู้เป็นหัวหน้าสถานทำการทางกงสุลจะไปประจำการโดยผ่านสถานทูตหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐซึ่งบุคคลดังกล่าวจะไปประจำการ²²

the receiving State, a diplomatic agent who is a national of or permanently resident in that State shall enjoy only immunity from jurisdiction, and inviolability, in respect of official acts performed in the exercise of his functions.

2. Other members of the staff of the mission and private servants who are nationals of or permanently resident in the receiving State shall enjoy privileges and immunities only to the extent admitted by the receiving State. However, the receiving State must exercise its jurisdiction over those persons in such a manner as not to interfere unduly with the performance of the functions of the mission.

²¹ 596 U.N.T.S. 261, done at Vienna on 24 April 1963 and entered into force on 19 March 1967

²² Article 11 of the Vienna Convention on Consular Relations, 1963

1. The head of a consular post shall be provided by the provided by the

ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. 1963 เจ้าพนักงานกงสุลแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ เจ้าพนักงานกงสุลอาชีพ (career consular officers) และเจ้าพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์ (honorary consular officers)

(2.3.1) เจ้าพนักงานกงสุลอาชีพ (Career Consular Officers)

หัวหน้าสถานทำการทางกงสุลที่รัฐผู้ส่งแต่งตั้งไปปฏิบัติหน้าที่การงานในรัฐผู้รับนั้นแบ่งได้ 4 ²³ชั้นคือ

- ก. กงสุลใหญ่ (consuls-general)
- ข. กงสุล (consuls)
- ค. รองกงสุล (vice-consuls)
- ง. ตัวแทนทางกงสุล (consular agents)

(2.3.2) เจ้าพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์ (Honorary Consular Officers)

ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. 1963 เจ้าพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์จะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการทำงานเดียวกับที่เจ้าพนักงานกงสุลอาชีพได้รับ แต่คนในครอบครัวของเจ้าพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์หรือของลูกจ้างทางกงสุลซึ่งทำงานในสถานกงสุลที่มีเจ้าพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์เป็นหัวหน้าคณะจะไม่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเลย ซึ่งจะแตกต่างจากคนในครอบครัวของเจ้าพนักงานกงสุลอาชีพและของลูกจ้างทางกงสุลอาชีพซึ่งจะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันจากรัฐผู้รับ²⁴

sending State with a document, in the form of a commission or similar instrument, made out for appointment, certifying his capacity and showing, as a general rule, his full name, his category and class, the consular district and the seat of the consular post.

²³ Article 9, *id.* Classes of heads of consular posts

1. Heads of consular posts are divided into four classes, namely:

- (a) consuls-general;
- (b) consuls;
- (c) vice-consuls;
- (d) consular agents

²⁴ Article 58, *id.*

1. Article 28, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, and 39, paragraph 3 of Article 54

(2.4) คณะผู้แทนพิเศษ (Special Missions)

คณะผู้แทนพิเศษในที่นี้หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งรัฐหนึ่งส่งไปยังอีกรัฐหนึ่งเพื่อปฏิบัติภารกิจในนามของรัฐผู้ส่ง ทั้งนี้ภารกิจเช่นว่านั้นอาจเป็นการเฉพาะกิจในช่วงเวลาอันจำกัด ซึ่งแตกต่างจากภารกิจของตัวแทนทางทูตหรือเจ้าพนักงานกงสุลซึ่งจะมีลักษณะของภารกิจที่แน่นอนและเป็นการถาวร ในขณะนี้ยังไม่มีอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับคณะผู้แทนพิเศษใช้บังคับมีแต่เพียงร่างอนุสัญญาว่าด้วยคณะผู้แทนพิเศษ (Draft Convention on Special Missions) ซึ่งยกร่างโดยคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Commission) โดยอาศัยอนุสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. 1961 เป็นแนวทางในการยกร่าง

(2.5) ผู้แทนของรัฐประจำองค์การระหว่างประเทศ (State's Representatives to International Organizations)

ในกรณีที่รัฐส่งผู้แทน (delegates) ของตนรวมทั้งรองผู้แทน (deputy delegates) ที่ปรึกษา (adviser) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค (technical experts) และเลขานุการของคณะผู้แทน (secretaries of delegations) ไปยังองค์การสหประชาชาติตลอดทั้งองค์การหลักและองค์การย่อยของสหประชาชาติหรือรัฐส่งผู้แทนของตนเพื่อเข้าร่วมในการประชุมที่สหประชาชาติจัดขึ้นผู้แทนดังกล่าวจะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่การทำงานของตนและในระหว่างการเดินทางไปและกลับจากที่ประชุมดังกล่าว ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ ค.ศ. 1946 (Convention on the Privileges and Immunities of the United

and paragraph 2 and 3 of Article 55 shall apply to consular posts headed by an honorary consular officer .In addition, the facilities, privileges and immunities of such consular posts shall be governed by Articles 59, 60, 61 and 62.

2. Articles 42 and 43, paragraph 3 of Article 44, Articles 45 and 53 paragraph 1 of Article 55 shall apply to honorary consular officers. In addition, the facilities, privileges and immunities of such consular officers shall be governed by Articles 63, 64, 65, 66 and 67.

3. Privileges and immunities provided in the present Convention shall not be accorded to members of the family of an honorary consular officer or of a consular employee employed at a consular post headed by an honorary consular officer.

Nations, 1946)²⁵ ข้อ 4 มาตรา 11 ได้บัญญัติให้ผู้แทนของรัฐดังกล่าวได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

1.2.2 ประเภทของบุคคลพิเศษที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญา

อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต ค.ศ. 1973 นั้น ได้กำหนดประเภทของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญานี้ ไว้ในมาตรา 1 วรรค 1²⁶

บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศตามอนุสัญญา หมายถึง

(ก) ประมุขแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญของรัฐที่เกี่ยวข้อง หัวหน้ารัฐบาล หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลเหล่านั้นอยู่ในรัฐต่างประเทศ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นซึ่งร่วมคณะเดินทางไปด้วย

(ข) ผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐใดรัฐหนึ่งหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนอื่นใดขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาลผู้ซึ่ง ณ เวลา และ ณ สถานที่ที่มีการ

²⁵ 1 U.N.T.S. 15, adopted by the General Assembly of the United Nations on 13 February, 1946

²⁶ Article 1, of the Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents

For the purposes of this Convention

1. "Internationally protected person" means:

(a) A Head of State, including any member of a collegial body performing the functions of a Head of State under the constitution of the State concerned, a Head of Government or a Minister for Foreign Affairs, whenever any such person is in a foreign State, as well as members of his family who accompany him;

(b) Any representative or official of a State or any official or other agent of an international organization of an intergovernmental character who, at the time when and in the place where a crime against him, his official premises, his private accommodation or his means of transport is committed, is entitled pursuant to international law to special protection from any attack on his person, freedom or dignity, as well as members of his family forming part of his household.

ประกอบอาชญากรรมต่อบุคคลนั้น ต่อสถานที่ที่มีการประกอบอาชญากรรมต่อบุคคลนั้น ต่อสถานที่ของทางการ ต่อที่พำนักส่วนตัว หรือต่อพาหนะของบุคคลนั้นได้รับสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศในการได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากการกระทำใด ๆ ที่เป็นการทำร้ายร่างกาย ละเมิดเสรีภาพหรือทำลายศักดิ์ศรีของบุคคลนั้นตลอดจนสมาชิกของครอบครัวของตนซึ่งประกอบเป็นส่วนของครัวเรือนของตน

กล่าวคือ บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาฉบับนี้

(1) ประมุขของรัฐ

ข้อ 1 (ก) ของอนุสัญญา กำหนดให้มีการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ ประมุขแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญของรัฐที่เกี่ยวข้อง เมื่อใดก็ตามที่บุคคลเช่นว่าอยู่ในรัฐต่างประเทศ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นซึ่งร่วมคณะเดินทางไปด้วย

(2) หัวหน้ารัฐบาล

ข้อ 1 (ก) ของอนุสัญญา กำหนดให้มีการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ หัวหน้ารัฐบาล เมื่อใดก็ตามที่บุคคลเช่นว่าอยู่ในรัฐต่างประเทศ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นซึ่งร่วมคณะเดินทางไปด้วย

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

เช่นเดียวกันกับหัวหน้ารัฐบาล ข้อ 1 (ก) ของอนุสัญญา กำหนดให้มีการคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อใดก็ตามที่บุคคลเช่นว่าอยู่ในรัฐต่างประเทศ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นซึ่งร่วมคณะเดินทางไปด้วย

(4) ผู้แทน หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญา ที่ว่า “ให้ผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐใดรัฐหนึ่งหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนอื่นใดขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล...” หมายความว่า ผู้แทน หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งได้อุปโภคสิทธิบางประการตามกฎหมายระหว่างประเทศในการได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ซึ่งคำว่า “ผู้แทน หรือ เจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐ” ในที่นี้ก็หมายถึง “ตัวแทนทางการทูต” นั่นเอง ทั้งนี้ตัวแทนทางการทูตดังกล่าวนี้จะต้องได้รับการมอบหมายจากรัฐให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในรัฐอื่น และนอกจากตัวทูตเองแล้วยังความคุ้มครองยังรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัวของทูตด้วย

(5) เจ้าหน้าที่ หรือ ตัวแทนอื่นใดขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล

ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “ให้ผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐใดรัฐหนึ่งหรือเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนอื่นใดขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล...” หมายความว่า ผู้แทน หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งได้อุปโภคสิทธิบางประการตามกฎหมายระหว่างประเทศในการได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ซึ่งคำว่า “เจ้าหน้าที่ หรือตัวแทนขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล” ในที่นี้ก็หมายความว่า เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาล ที่ได้รับมอบหมายจากองค์การระหว่างประเทศนั้นๆ ให้ไปปฏิบัติหน้าที่พิเศษในรัฐอื่น และยังให้หมายความรวมถึงสมาชิกในครอบครัวของเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศด้วย

นอกจากนี้แล้ว ในข้อ 1 ของอนุสัญญาฯ ยังกำหนดเรื่องของความคุ้มครองให้แก่ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย

(1) สถานที่

ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญาฯ กำหนดให้การประกอบอาชญากรรมที่กระทำต่อสถานที่ของทางการที่บุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศรวมทั้งตัวแทนทางการทูตพำนักอยู่ ถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญานี้

(2) ที่พักอาศัย

ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญาฯ กำหนดให้การประกอบอาชญากรรมที่กระทำต่อที่พักอาศัยส่วนตัวของบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศรวมทั้งตัวแทนทางการทูตตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น ถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญานี้

(3) ยานพาหนะ

ข้อ 1 (ข) ของอนุสัญญาฯ กำหนดให้การประกอบอาชญากรรมที่กระทำต่อยานพาหนะของบุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศรวมทั้งตัวแทนทางการทูตตลอดจนสมาชิกในครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น ถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญานี้

ผู้เขียนจะขออธิบายโดยละเอียดต่อไปในบทที่ ๓

2. ความเป็นมาและความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท

อย่างที่ได้อธิบายไว้แล้วว่า โดยปรกติบุคคลย่อมมีสิทธิ และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายภายในของรัฐที่บุคคลนั้นๆ ถูกลำดับอยู่ แต่ก็มีอนุสัญญาบางฉบับ กฎหมายบางฉบับที่มีการกำหนดความคุ้มครองให้กับบุคคลบางประเภทมากเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลบางประเภทนั้นมีความสำคัญต่อรัฐ หรือมีความสำคัญต่อการมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการเมือง ค.ศ. 1973 ก็เป็นอนุสัญญาฉบับหนึ่งที่มีการกำหนดความคุ้มครองให้กับบุคคลบางประเภทมากเป็นพิเศษ

2.1 ความเป็นมาในการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท

แนวคิดในการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท มีที่มาจากกรณีที่ประชาคมโลกตระหนักถึงเหตุการณ์การก่อการร้ายที่มีลักษณะเป็นการก่อการร้ายระหว่างประเทศว่ามีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ อันส่งผลกระทบต่อหลายๆ ประเทศในสังคมโลก โดยในที่นี้ผู้เขียนจะขอแนะนำแนวคิดในเรื่องของการก่อการร้ายตั้งแต่ในยุคอดีตแต่เฉพาะส่วนที่เกิดขึ้นกับบุคคลพิเศษบางประเภทที่ประชาคมโลกเห็นว่าควรจะมีการให้ความคุ้มครองบุคคลเหล่านั้นมากเป็นพิเศษขึ้นมาอธิบายเพื่อให้เห็นถึงที่มาของการเกิดอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการเมือง ค.ศ. 1973 นี้

แนวความคิดของการก่อการร้ายที่ชัดเจนมากที่สุด เริ่มขึ้นในยุคแห่งความหวาดกลัวในประเทศฝรั่งเศสระหว่างการปฏิวัติครั้งใหญ่ในระหว่างปี ค.ศ. 1789 ถึง 1794 (The French Revolution and The Jacobin Reign of Terror) ซึ่งเป็นแนวคิดของการนำเอาความหวาดกลัวมาใช้ในการบริหารปกครองบ้านเมืองของผู้นำในขณะนั้น ดังนั้นแนวคิดของการก่อการร้ายในสมัยนั้นจึงเป็นการนำเอาการก่อการร้ายมาใช้เป็นวิธีการในการปกครองประชาชน²⁷ แนวคิดในเรื่องนี้ในศตวรรษต่อมาได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป การใช้การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการปกครอง

²⁷ พงศธร บุญอารีย์, กฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญา

(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540) ,น. 107.

รัฐกลับกลายเป็นการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะล้มล้างผู้นำประเทศ หรือเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดของผู้กระทำ หรือผู้ให้การสนับสนุน

ข้อพิพาทเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เนื่องมาจากเกิดเหตุการณ์ที่ผู้นำประเทศและราชวงศ์หลายพระองค์ได้ตกเป็นเหยื่อของการลอบสังหาร ไม่ว่าจะเป็น Archduke Franz Ferdinand ของประเทศออสเตรีย ในวันที่ 28 มิถุนายน 1914 อันเป็น เหตุการณ์ที่นำมาสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งตามมา หลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วยังติดตามมาด้วยการแผ่กระจายไปยังส่วนต่างๆของประเทศในยุโรปตะวันตก ไม่ว่าจะเป็น การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีของสเปนในปี 1921 และรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศเยอรมันในปีต่อมา การพัฒนาแนวคิดเช่นนี้ถือเป็นแนวคิดการก่อการร้ายแนวใหม่ซึ่งใช้การก่อการร้ายเป็นยุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะครอบคลุมการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ และกระทำต่อเป้าหมายโดยไม่จำกัดเพื่อสร้างความหวาดกลัวและนำไปสู่ผลสำเร็จที่ตนต้องการเท่านั้น²⁸

จากความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงได้เกิดการเรียกร้องในเวทีการประชุมระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประชุมที่ Warsaw ปี 1927 เกี่ยวกับการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายอาญาครั้งแรก²⁹ (The First Conference for the Unification of Penal Law) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบรรจุประเด็นเกี่ยวกับการก่อการร้ายไว้เป็นครั้งแรกในการประชุมระหว่างประเทศ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 1934 อันเป็นมูลเหตุแห่งความวิตกกังวลของสังคมโลก ซึ่งก็คือการเกิดเหตุการณ์การลอบสังหารกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ของยูโกสลาเวียและรัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสที่เมือง Marseille ทำให้ประชาคมระหว่างประเทศเริ่มตระหนักอย่างมากถึงความต้องการในการออกกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะต่อต้านการกระทำของกลุ่มก่อการร้าย ดังนั้นในการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายอาญาครั้งที่หก ในปี 1935 ณ กรุง Copenhagen จึงได้มีการเสนอให้ประเทศต่างๆร่วมกันปราบปรามปัญหาการก่อการร้ายอย่างเป็นทางการโดยมีการร่างข้อตกลงในการปราบปรามการก่อการร้ายถึง 18 มาตรา เพื่อให้มีบรรจุไว้ในกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ จนกระทั่งปี 1937 ในการประชุมสันนิบาตชาติที่ Geneva ได้มีมติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม ให้สมัชชาสันนิบาตชาติจัดประชุมระหว่างประเทศเพื่อ

²⁸ วรกร โอภาสนันท์, มาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ, (วิทยานพพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544) , น.6-8

²⁹ M. Cherif Bassiouni & Ved P. Nanda, A Treatise on International Criminal Law. Vol.1 Crimes and Punishment (Springfield : ILL., Thomas, 1973), pp.494-496.

หามาตรการและจัดทำร่างอนุสัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ จนในที่สุดก็ได้มีการร่างอนุสัญญาออกมา 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย อีกฉบับหนึ่งเป็นอนุสัญญาเพื่อก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่มาตรการต่างๆก็ได้ยุติลงพร้อมกับความล้มเหลวของสันนิบาตชาติภายหลังจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามต่อมาขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นตัวแทนขององค์การสันนิบาตชาติที่จะทำให้การต่อต้านการก่อการร้ายมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีการวางหลักประกันสิทธิมนุษยชน และย้ำถึงความผิดต่างๆที่ถือว่าเป็นการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด หรือการก่อการร้ายในทะเล หรือความผิดในส่วนของกรกระทำต่ออากาศยานและผู้โดยสาร จนพัฒนาให้เกิดเป็นความตกลงระหว่างประเทศติดตามมา เช่น อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยทะเลหลวง ปี 1985 อนุสัญญากรุงโตเกียวว่าด้วยการกระทำความผิดบนอากาศยาน ปี 1963³⁰ เป็นต้น

การก่อการร้ายระหว่างประเทศที่สำคัญยังมีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะทูตานุทูตและสถานทูต การที่นักการทูตและสถานทูตได้กลายมาเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายก็เนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนของรัฐ และมีกฎหมายให้ความคุ้มครองในการดำเนินการต่าง ๆ เป็นพิเศษ หากใช้กำลังรุนแรงกับบุคคลกลุ่มนี้จะทำให้มีผลกระทบต่อประเทศผู้รับและประเทศผู้ส่งเท่ากับยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว การใช้กำลังรุนแรงอาจมีได้ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการลักพาตัว ลอบทำร้าย หรือลอบสังหาร

กฎหมายระหว่างประเทศในรูปของจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น มีการยอมรับความละเมิดไม่ได้ของคณะทูตานุทูตและสถานทูตมาแล้ว แต่ในส่วนของความตกลงที่จะมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำรุนแรงต่อบุคคลในคณะทูตานุทูตและสถานทูตนั้นยังไม่มี ความชัดเจนจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 1934 อันเป็นมูลเหตุแห่งความวิตกกังวลของสังคมโลก ซึ่งก็คือการเกิดเหตุการณ์การลอบสังหารกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ของยูโกสลาเวียและรัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสที่เมือง Marseille ทำให้ประชาคมระหว่างประเทศเริ่มตระหนักอย่างมากถึงความต้องการในการออกกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะต่อต้านการกระทำของกลุ่มก่อการร้าย อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมจนกระทั่ง ปี 1970 จึงมีการเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดยการนำเอาประเด็นการก่อการร้ายที่กระทำต่อนักการทูตเข้าประชุมในที่ประชุมสมัชชาองค์การรัฐอเมริกัน (OAS) และที่ประชุมดังกล่าวมีมติให้ยื่นอยู่บน

³⁰ U.N.T.S. Vol. 704 (1963), p.219.

หลักการความผิดสากล (common crimes) ซึ่งถือเป็นภาระของรัฐทุกรัฐในการที่จะดำเนินคดีกับความผิดลักษณะนี้ และร่วมกันร่างอนุสัญญาองค์การรัฐอเมริกันว่าด้วยการประณามการก่อการร้ายที่กระทำต่อนักการทูต จนมีผลบังคับใช้ในปี 1976³¹ แต่ยังคงเป็นเพียงแนวคิดที่ยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรมในอันที่จะแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้จริง

นอกจากอนุสัญญาองค์การรัฐอเมริกันว่าด้วยการประณามการก่อการร้ายที่กระทำต่อนักการทูตแล้ว ประเทศในองค์การรัฐอเมริกันและประเทศในละตินอเมริกาได้ร่วมกันเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติถึงความจำเป็นและเร่งด่วนในการจัดทำอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต จนกระทั่งมีการยอมรับอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางการทูต ในปี 1973 ฉบับนี้ และมีผลบังคับใช้ต่อมาในปี 1977

2.2 ความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองบุคคลพิเศษบางประเภท

อย่างที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นว่าอาชญากรรม หรือ การก่อการร้ายในระยะหลังมักจะมุ่งเน้นไปยังตัวประมุขของประเทศ ผู้นำของประเทศ ตัวแทนทางการทูตของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ผู้นำประเทศและราชวงศ์หลายพระองค์ได้ตกเป็นเหยื่อของการลอบสังหาร เช่น Archduke Franz Ferdinand ของประเทศออสเตรีย ในวันที่ 28 มิถุนายน 1914 อันเป็นเหตุการณ์ที่นำมาสู่การเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งตามมา การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีของสเปน ในปี 1921 การลอบสังหารรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศเยอรมันในปี 1922 การลอบสังหารกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ของยูโกสลาเวีย ในวันที่ 9 ตุลาคม 2534 และการลอบสังหารรัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสที่เมือง Marseille

การพัฒนาแนวคิดเช่นนี้ถือเป็นแนวคิดการก่อการร้ายแนวใหม่ซึ่งใช้การก่อการร้ายเป็นยุทธศาสตร์ในการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะครอบคลุมการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ และกระทำต่อเป้าหมายโดยไม่จำกัดเพื่อสร้างความหวาดกลัวและนำไปสู่ผลสำเร็จที่ตนต้องการ การที่ประมุขของรัฐ ผู้นำประเทศ หรือแม้กระทั่งนักการทูตและสถานทูตได้กลายมาเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายก็เนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้เป็นตัวแทนของรัฐ และมีกฎหมายให้ความคุ้มครองในการ

³¹ I.L.M. Vol.10(1971), p.255.

ดำเนินการต่าง ๆ เป็นพิเศษ หากใช้กำลังรุนแรงกับบุคคลกลุ่มนี้จะทำให้มีผลกระทบต่อประเทศผู้รับและประเทศผู้ส่งเท่ากับยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว ซึ่งการใช้กำลังรุนแรงอาจมีได้ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการลักพาตัว ลอบทำร้าย หรือลอบสังหารดังที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น

ดังนั้นประชาคมโลกจึงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว เพราะผลพวงจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นกระทบต่อหลายฝ่าย จึงได้ให้ความสำคัญแก่บุคคลเหล่านี้มากเป็นพิเศษ บรรดาประเทศต่างๆจึงมีแนวความคิดร่วมกันในการที่จะริเริ่ม จัดทำอนุสัญญาขึ้นมาบังคับใช้ในทางระหว่างประเทศ เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองต่อบุคคลดังกล่าวมาข้างต้นมากเป็นพิเศษกว่าบุคคลอื่น จนในที่สุดก็ได้เกิดอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่กระทำต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมทั้งตัวแทนทางทหาร ทศ. 1973 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมที่ได้กระทำต่อตัวแทนทางทหารและบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองระหว่างประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำอันมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคลเหล่านี้ถือเป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรงต่อประชาคมระหว่างประเทศ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่รัฐต่างๆต้องมีมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมดังกล่าว

3. ลักษณะของอาชญากรรมที่บุคคลพิเศษได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาฯ

ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” อนุสัญญาฯ ก็เช่นกัน อาชญากรรมที่จะถือว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญาฯ นี้ จะต้องมียุติการประกอบของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่อนุสัญญาฉบับนี้กำหนดไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ทั้งนี้ก่อนที่ผู้เขียนจะอธิบายถึงความหมายของอาชญากรรม และจำแนกอาชญากรรมที่บุคคลพิเศษจะได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาฉบับนี้ ผู้เขียนจะขออธิบายถึงความเป็นมา ความหมายและลักษณะของอาชญากรรมโดยทั่วไปให้เข้าใจก่อน แล้วจึงจะอธิบายถึงอาชญากรรมที่จัดว่าเป็นความผิดตามอนุสัญญาฯ นี้ในลำดับต่อมา

3.1 ความเป็นมา ความหมายและลักษณะของอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นคำสมาส ระหว่างคำว่า “อาชญา” กับ “กรรม” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต “อาชญา” หมายถึง อำนาจ หรือโทษ คำนี้มักใช้กับพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านาย เช่น พระราชอาญา คดีที่เกี่ยวกับโทษหลวง เรียกว่าคดีอาชญา หรือ คดีความอาชญา เป็นต้น

ส่วน “กรรม” หมายถึง การกระทำที่สนองผลร้ายที่ได้ทำไว้แต่ปางก่อน บาป ความตาย ดังนั้น “อาชญากรรม” หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ,2525) คำว่าอาชญากรรมนี้ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “crime” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “crimen” คำว่าอาชญากรรมทั้งในภาษาไทยและในภาษาอังกฤษจึงมีความหมายคล้ายคลึงกัน คือการกระทำที่ทางกฎหมายระบุไว้ว่าเป็นความผิด และมีการกำหนดโทษไว้³²

3.1.1 ความเป็นมาของอาชญากรรม

อาชญากรรม เป็นคำที่คนโดยทั่วไปรู้จักกันดีว่าหมายถึงอะไร เพราะข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมปรากฏให้ได้รับทราบกันอยู่ทุกวันไม่ว่าจะในหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือแม้กระทั่งใน นวนิยายต่างๆ ในขณะที่บางคนก็เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรมด้วยตนเอง สังคมส่วนใหญ่มองว่าอาชญากรรมนั้นเป็นการกระทำความผิดที่มีอันตราย มีความรุนแรง และเป็นการกระทำที่ควรจะมีการจัดการ ลงโทษ ผู้ที่กระทำอาชญากรรมอย่างเหมาะสม เมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนตามมา บุคคลเหล่านั้นต่างก็ต้องการให้ขจัดคนร้ายด้วยวิธีการใดก็ตามออกไปจากสังคม ดังนั้น การกระทำความผิดจึงเป็นการแยกคนออกเป็นสองกลุ่ม คือ คนดี และคนชั่ว การที่คนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชุมชน และสังคม เมื่อวันเวลาผ่านไปสังคมย่อมมีการขยายจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เกิดการขัดแย้ง เบียดเบียน รังแก เอาเปรียบ ทะเลาะวิวาท และทำร้ายกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมีรูปแบบต่างๆ หลากหลาย ความสลับซับซ้อนในวิธีการและกลุ่มคนกระทำความผิดมีจำนวนมากขึ้น ความรุนแรงก็มีมากขึ้นด้วย

3.1.2 ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรม เป็นศัพท์ที่นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้ให้ความหมายไว้มากมาย โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้³³

³² ไสภา ชปิลมันน์ ,อาชญากรรม: ปัญหาที่ควรแก้ไขในสังคมปัจจุบัน ,พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2537) ,น.6

³³ พันตำรวจเอก กรเอก เพชรไชยเวช , “ความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันเหตุลักทรัพย์ วึ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ร้านค้าทอง ของผู้ประกอบการร้านค้าทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, เอกสารศึกษาหลักสูตรผู้บริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 27 สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ กองบัญชาการตำรวจ สำนักรงานตำรวจแห่งชาติ , 2550

Jeremy Bentham ให้ความหมายของคำว่าอาชญากรรม คือ การกระทำผิดที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา เป็นการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นการกระทำผิด ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี

B.A.Worths กล่าวว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นการกระทำผิดต่อศีลธรรม เป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ในทางสังคม ต่อเพื่อนร่วมสังคมเดียวกันอันยังผลให้ผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษ

Galofalo ให้คำนิยามของคำว่าอาชญากรรม ต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การกระทำนั้น ต้องเป็นภัยต่อสังคม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำนั้นเป็นความเห็นของชนหมู่หนึ่ง ซึ่งมีอำนาจที่จะบังคับกำหนดโทษได้
3. ได้ออกข้อบังคับห้ามการกระทำเช่นนั้น โดยมีการกำหนดบทลงโทษ

จากความหมายที่นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงได้ให้ไว้ข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าอาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มีการกระทำผิดโดยผู้กระทำผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดโดยเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง มีความรุนแรงและเป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบจำนวนมหาศาลต่อสังคม อันเป็นการกระทำที่มีการละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษทั้งที่ไม่เป็นทางการจากสมาชิกในสังคม อาทิ การตำหนิติเตียน การไม่คบหาสมาคมด้วย และการได้รับโทษที่เป็นทางการจากข้อกำหนดของกฎหมายบ้านเมือง โดยผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษโดยผ่านกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ หรืออาจกล่าวโดยย่อว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำผิดทางอาญาโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติว่า เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ชัดเจน

3.1.3 ลักษณะของอาชญากรรม

อย่างที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นว่า อาชญากรรม คือ การกระทำที่ทางกฎหมายระบุไว้ว่าเป็นความผิด หรือก็คือการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาของรัฐบาลนั่นเอง ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นก็มีลักษณะของการกระทำและมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำที่แตกต่างกันออกไป การกระทำความผิดทางอาญาจึงสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) อาชญากรรมพื้นฐาน

อาชญากรรมพื้นฐาน หรือ อาชญากรรมทั่วไป หรือความผิดอาญาสามัญ³⁴ หมายถึง อาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร่างกาย หรือชีวิตของบุคคลอื่น เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และฆ่าผู้อื่น เป็นต้น อาชญากรรมพื้นฐานนี้เป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมาแต่ดั้งเดิมตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของการมีสังคมมนุษย์ และปรากฏอยู่ทั่วไปในทุกสังคมทั้งนี้อาจแตกต่างกันอยู่บ้างในเรื่องของความรุนแรงในการประกอบอาชญากรรม

อาชญากรรมพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีลักษณะที่มาจากศีลธรรมหรือเป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) หมายถึง เป็นการกระทำที่ผู้คนทั่วไปรู้ได้ในตัวเองว่าคนเราไม่อาจที่จะกระทำได้ เพราะไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง เช่น การฆ่าคนตาย การพรากผู้เยาว์ การลักทรัพย์ เป็นต้น เห็นได้ว่าการกระทำดังที่กล่าวมานั้น บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ด้วยสำนึกของตนเองว่าไม่ควรกระทำ หากกระทำการดังกล่าวไปจะถือว่าผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนทั่วไป แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดก็ตาม แต่บางส่วนก็มีที่มาจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้น (Mala prohibita) โดยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นนี้ก็เกิดขึ้นจากเหตุผลที่ดีนั่นเอง³⁵ เช่น ห้ามโรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ ห้ามสูบบุหรี่บนรถประจำทาง เป็นต้น

(2) อาชญากรรมทางการเมือง

อาชญากรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำความผิดอาญาที่ผู้กระทำมีมูลเหตุชักจูงใจ หรือมีความมุ่งหมายทางการเมือง เป็นการกระทำความผิดอาญา โดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือมุ่งหมายที่จะยึดอำนาจรัฐ³⁶ เช่น ต้องการล้มล้างอำนาจรัฐ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล รัฐประหาร กระบวนการแบ่งแยกดินแดน ความผิดอาญาประเภทนี้ผู้กระทำมุ่งกระทำต่อตัวผู้นำรัฐบาลหรือผู้นำประเทศในขณะนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการดำเนินการใด ๆ อันเป็น

³⁴ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ , “ร่างกฎหมายก่อการร้าย”, วารสารข่าวกฎหมายใหม่, น.51.

(9 สิงหาคม 2546)

³⁵ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ , กฎหมายอาญาหลักและปัญหา พิมพ์ครั้งที่ 6,

(กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), น.3.

³⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ , คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและโทษ ,

(กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546) น.192-193

ปฏิบัติกับรัฐบาลโดยมีอุดมการณ์ในทางการเมือง ไม่ใช่ความต้องการโดยส่วนตัว แต่เป็นความเชื่อตามอุดมการณ์ว่า เป็นสิ่งที่ชอบธรรมกว่าที่รัฐบาลทำอยู่³⁷

นักวิชาการบางท่าน ได้ให้ความหมายอาชญากรรมการเมืองว่า เป็นการกระทำเพื่อสนับสนุน หรือนำซึ่งความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทางการเมือง และกฎหมายบัญญัติว่ามีความผิด แต่ผู้กระทำความผิดจะไม่คิดว่าตนเป็นผู้กระทำผิด การกระทำประเภทนี้ เช่นการกระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การกบฏ การบ่อนทำลาย หรือล้มล้างรัฐบาล การก่อสงครามกองโจร³⁸

ความผิดอาญาการเมือง แยกออกได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของความผิด ดังนี้³⁹

1) ความผิดทางการเมืองโดยแท้ (Purely Political Offenses)

ความผิดทางการเมืองโดยแท้ เป็นความผิดที่ได้กระทำต่อองค์การในทางการเมืองหรือรัฐบาลของรัฐซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของมหาชน โดยไม่มีความผิดอาญาสามัญเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ความผิดฐานเป็นกบฏ การยุยงส่งเสริมให้ก่อการกบฏและการจลาจลเนื่องจากความผิดดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นคง ความคงอยู่และความปลอดภัยของรัฐโดยตรง

2) ความผิดที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง (Relative Political Offenses)

ความผิดที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง เป็นความผิดที่ได้กระทำลงโดยมีการกระทำความผิดอาญาสามัญเข้ามาผสมกับการกระทำในทางการเมือง ดังนั้นการกระทำความผิดนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและระบอบการปกครองส่วนหนึ่ง และก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ของเอกชนอีกส่วนหนึ่งด้วย เช่น การฆาตกรรม เป็นการฆ่าเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน อาจเป็นการลักทรัพย์ เช่นการลักยานพาหนะเพื่อหลบหนีออกนอกประเทศ เมื่อไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียกร้องทางการเมืองนั้น ความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น แม้จะมีการกระทำความผิดพื้นฐานด้วย แต่เป็นการกระทำที่มุ่งประสงค์ต่อรัฐบาล

³⁷ Frank E Hagen , Political Crime:Ideology and Criminality , (Needham Heights:Allyn & Bacon,1997) , p.2.

³⁸ Herman Mannhein, Comparative Criminology , (London Routledge & Kegan Paul 1965) , pp.167-169

³⁹ วิชญา ลิมวงศ์ , “ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2537),น.36-38

มากกว่าเอกชน มีมูลเหตุจูงใจ ในทางการเมือง หรืออุดมการณ์ทางการเมือง ไม่ใช่เหตุผลที่เป็นประโยชน์ส่วนตัว

(3) องค์กรอาชญากรรม

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000) ได้นิยามกลุ่มองค์กรอาชญากรรม หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง และที่มีประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁴⁰

สภาคองเกรสของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายไว้เป็นทางการ เมื่อ ค.ศ. 1968 ว่า “องค์กรอาชญากรรม หมายถึง การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยคณะบุคคลที่รวมตัวกันเป็นองค์กรอย่างมั่นคง และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและ บริการที่ผิดกฎหมายครอบคลุมธุรกิจในวงกว้างรวมทั้งการพนัน โสเภณี การให้กู้ยืมโดยคิดดอกเบี้ยสูง รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์กร”

สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายไทยที่กล่าวถึงคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” อยู่ 2 ฉบับ คือ

1.พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 มาตรา 8 (4) ให้พยานในคดีดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษได้

“คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่ และช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน”

⁴⁰ Article 2, use of terms.

(a) “Organized criminal group” shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and action in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention , in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit.

2.พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21 บัญญัติว่า คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คดีความผิดอาญาดังต่อไปนี้

1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในท้ายพระราชบัญญัตินี้ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ โดยที่ความผิดอาญาดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

2) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายเกี่ยว อาชญากรรมข้ามชาติ ไว้ดังต่อไปนี้

1. “อาชญากรรมข้ามชาติ” หมายถึง การกระทำความผิดโดยละเมิดกฎหมายอาญาอาชญากรรมที่ผู้ก่อกระทำขึ้นในประเทศหนึ่งอาจมีความเกี่ยวพันด้วยการเดินทางติดต่อกับอีกประเทศหนึ่ง โดยมีผลเสียหายจากการกระทำความผิดเชื่อมโยงหรือต่อเนื่องกัน บางรายอาจเป็นได้ว่าก่ออาชญากรรมในประเทศหนึ่งแล้วหลบหนีการจับกุมข้ามไปอีกประเทศหนึ่ง และก่ออาชญากรรมขึ้นอีก⁴¹

2. “อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง การกระทำความผิดของคนที่มีความรู้ มีการศึกษา ซึ่งมารวมกลุ่มกันกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้าของเถื่อน ค้ายาเสพติด การพนัน การขู่กรรโชก การค้าหญิงและเด็ก ฯลฯ ซึ่งมีกฎเกณฑ์การดำเนินงานขององค์กรที่เคร่งครัด มีระเบียบวินัย มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่ซับซ้อนและยืดหยุ่นได้เสมอ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนพัวพันกับการเมืองในการตรากฎหมายที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร หรือยับยั้งกฎหมายที่จะส่งผลร้ายแก่สมาชิกโดยภาพรวม⁴²

3. ลักษณะของอาชญากรรม ที่เปลี่ยนรูปแบบจากอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงธรรมดาไปสู่ “องค์กรอาชญากรรม” (Organized Crime) และพัฒนาต่อเนื่องไปสู่รูปแบบของ “อาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Crime) องค์กรอาชญากรรม คือ การประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายโดยมีสมาชิกจำนวนมากที่รวมตัวกันเป็นองค์กร มีลักษณะดำเนินงานที่มั่นคงและเคร่งครัดต่อกฎระเบียบและวินัย โดยจะประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดหาสินค้าและบริการที่ผิด

⁴¹ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, อาชญากรรม (การป้องกัน : การควบคุม). (นนทบุรี : พรทิพย์การพิมพ์ , 2540) , น.234.

⁴² กุลพล พลวัน, “ประเทศไทยกับปัญหาองค์กรอาชญากรรมในอนาคต” วารสารอัยการนิเทศ, เล่ม 4 (ปีที่ 52) : น.534.

กฎหมาย ซึ่งครอบคลุมธุรกิจในวงกว้างรวมทั้งการพนัน การค้าประเวณี การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา ยาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครอง รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมายที่กระทำโดยสมาชิกขององค์กรดังกล่าว⁴³

(4) การก่อการร้าย

ในยุคก่อนสงครามเย็น ประเทศต่างๆในโลกต่อสู้กันในรูปแบบของการทำสงคราม ไม่ว่าจะโดยการใช้อาวุธหรือ ขีปนาวุธ ฯลฯ แต่การสงครามในปัจจุบัน ยุทธวิธีการก่อการร้ายได้รับความนิยมนำมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ฝ่ายที่มีอำนาจกำลังรบด้อยกว่า สามารถสร้างความสูญเสียให้กับฝ่ายตรงข้ามได้จนอาจถึงขั้นเปลี่ยนความมุ่งหมายในการปฏิบัติ การก่อการร้ายไม่ใช่เรื่องที่อยู่ไกลตัวอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นการปฏิบัติพื้นฐานของฝ่ายตรงข้าม ที่เรามีโอกาสเผชิญหน้ามากขึ้นทุกวัน

ความหมายและคำจำกัดความของการก่อการร้าย ได้มีหลายๆหน่วยงานให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้⁴⁴ ดังนี้

การก่อการร้าย (Terror) หมายถึง บุคคล สิ่งของ พฤติกรรม ที่ก่อให้เกิดความน่ากลัว
 ลัทธิก่อการร้าย (Terrorism) หมายถึง ลัทธิการใช้ความรุนแรงและความน่ากลัวเป็นอาวุธ
 หรือเป็นนโยบาย ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะ

ตัวอย่างของการให้ความหมายและคำจำกัดความของ “การก่อการร้าย” โดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆรวมถึงประเทศไทย

1) สำนักงานสืบสวนกลาง (F.B.I) กำหนดคำจำกัดความว่า ลัทธิการก่อการร้ายคือการใช้กำลังอย่างรุนแรงและผิดกฎหมายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน เป็นการข่มขู่ ใช้อำนาจบังคับ ต่อรัฐบาลหรือประชาชนพลเรือน เพื่อเป้าหมายทางการเมืองของฝ่ายก่อการร้าย

2) กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กำหนดคำจำกัดความว่าลัทธิการก่อการร้ายคือความรุนแรงที่เลวร้าย กระทำโดยหน่วยเล็กๆ หรือองค์กรใหญ่ปฏิบัติการลับต่อเป้าหมายที่ไม่ใช่ทหาร เพื่อสร้างเหตุจูงใจทางการเมือง โดยมุ่งเป้าไปที่ผู้รู้เห็นเหตุการณ์

3) กระทรวงกลาโหมสหรัฐฯกำหนดคำจำกัดความว่าลัทธิการก่อการร้ายคือ การวางแผน

⁴³ หนังสือที่ 0003.24/7505 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2542.

⁴⁴ พ.อ.สาธิต ศรีสุวรรณ , “ก่อการร้าย” , เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการต่อต้านและตอบโต้การก่อการร้าย . 2549

ใช้ความรุนแรงที่ผิดกฎหมาย เพื่อทำให้กลัว มุ่งบังคับ ชูขวัญรัฐบาลหรือสังคมให้ยอมทำตามเป้าหมายซึ่งเกี่ยวกับการเมือง ศาสนา สังคมจิตวิทยา

4) ในส่วนของกฎหมายไทยกำหนดไว้กว้างขวางมาก โดยกำหนดให้ลักษณะความผิดที่กำหนดว่า เป็นการก่อการร้าย มีดังนี้

1. ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ต่อร่างกายอย่างร้ายแรง หรือต่อเสรีภาพ

2. การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงแก่ระบบขนส่งสาธารณะ โทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสาธารณะ

3. การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐ หรือบุคคล หรือต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

4. มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่า ได้มีการขู่เชิญว่าจะกระทำการก่อการร้ายจริง

5. การสะสมกำลังพลหรืออาวุธ การจัดหาหรือรวบรวมทรัพย์สิน ให้หรือรับการฝึก หรือการสมคบกัน หรือการยุยงประชาชน หรือการปกปิด หรือการให้การสนับสนุนในการทำความผิดดังกล่าวข้างต้น เพื่อเตรียมการก่อการร้าย

ฉะนั้น การก่อการร้ายของแต่ละประเทศจึงเป็นคำที่มีการโต้เถียงกันอย่างกว้างขวางและมีคำนิยามที่หลากหลาย โดยไม่มีความหมายใดที่ได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ์ แต่คำนี้โดยทั่วไปแล้วมักใช้เพื่อเรียกการโจมตีขององค์กรลับ หรือองค์กรระหว่างประเทศ ที่มีเป้าหมายเพื่อบังคับรัฐบาลด้วยการกระทำที่ใช้ความรุนแรงต่อรัฐบาล หรือสมาชิก หรือรัฐนั้น⁴⁵

3.2 อาชญากรรมที่บุคคลพิเศษจะได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญา

การที่บุคคลบางประเภทจะได้รับความคุ้มครองเพิ่มมากขึ้นเป็นพิเศษตามอนุสัญญาฉบับนี้ จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองพิเศษนั้นถูกกระทำอาชญากรรมตามที่

⁴⁵ ชำนาญ จันทร์เรือง , การก่อการร้ายคืออะไร ? , มองมุมใหม่ : กรุงเทพฯธุรกิจ วันพุธที่ 4

อนุสัญญาฯ กำหนดไว้ว่าเป็นความผิด ซึ่งปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 ของอนุสัญญา⁴⁶ โดยสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1.1 อาชญากรรมที่กระทำต่อร่างกายของบุคคลพิเศษ

ปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 วรรค 1 (a) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “การฆ่าคนตายโดยเจตนา การลักพาตัวหรือการกระทำอื่นๆ ที่เป็นการทำร้ายร่างกายหรือละเมิดเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ”

หมายความว่า อาชญากรรมไม่ว่าจะเป็น การฆ่าโดยเจตนา การลักพาตัว การทำร้ายร่างกาย ที่กระทำต่อบุคคลพิเศษที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาฯ ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องได้รับโทษตามอนุสัญญาฯฉบับนี้

อนึ่ง คำว่า “การฆ่าโดยเจตนา” ในที่นี้ หมายความว่า ผู้กระทำความผิด หรือ ผู้ก่ออาชญากรรม รู้ว่าบุคคลตนทำนั้นเป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษในทางระหว่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายรายละเอียดอย่างละเอียดในบทต่อไป

3.1.2 อาชญากรรมที่กระทำต่อเสรีภาพของบุคคลพิเศษ

ปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 วรรค 1 (a) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “การฆ่าคนตายโดยเจตนา การลักพาตัวหรือการกระทำอื่นๆ ที่เป็นการทำร้ายร่างกายหรือละเมิดเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ” และ ข้อ 2 วรรค 1 (c) “การข่มขู่ที่จะทำร้ายหรือโจมตีเช่นว่า”

หมายความว่า การข่มขู่ที่จะฆ่าให้ตาย หรือ จะลักพาตัว หรือจะทำร้ายร่างกาย โดยทำการข่มขู่ต่อบุคคลพิเศษที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาฯนี้ ถือว่าเป็นการละเมิดเสรีภาพของ

⁴⁶ Article 2

1. The intentional commission of:

- (a) A murder, kidnapping or other attack upon the person or liberty of an internationally protected person;
- b) A violent attack upon the official premises, the private accommodation or the means of transport of an internationally protected person likely to endanger his person or liberty;
- (c) A threat to commit any such attack;
- (d) An attempt to commit any such attack; and
- (e) An act constituting participation as an accomplice in any such attack shall be made by each State Party a crime under its internal law.

บุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องได้รับโทษตามอนุสัญญาฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายรายละเอียดอย่างละเอียดในบทต่อไป

3.1.3 อาชญากรรมที่กระทำต่อทรัพย์สินของบุคคลพิเศษ

ปรากฏอยู่ใน ข้อ 2 วรรค 1 (b) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “การโจมตีอย่างรุนแรงต่อสถานที่ของทางการ ที่พักอาศัยส่วนตัว หรือยานพาหนะของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ ซึ่งน่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของบุคคลนั้น”

หมายความว่า การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นต่อสถานที่ของทางการ ที่พักอาศัยส่วนตัว หรือยานพาหนะ และโดยไม่คำนึงว่าการกระทำต่อทรัพย์สินดังกล่าวนั้นอาจจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย และเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษตามอนุสัญญาฉบับนี้ด้วยหรือไม่ แม้จะกระทำต่อทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินเท่านั้น แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองพิเศษก็ถือว่าผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องได้รับโทษตามอนุสัญญาฉบับนี้

อนึ่ง คำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า ถึง สถานที่ ที่พัก และยานพาหนะอันเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศเป็นพิเศษ ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายรายละเอียดอย่างละเอียดในบทต่อไป